

درک دانشجویان پرستاری از نقش مدرسان و مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای

صفا علمی^۳

وحید زمان زاده^۲
*عباس داداش زاده^۴

لیلا ولیزاده^۱

چکیده

زمینه و هدف: اجتماعی شدن حرفه‌ای فرآیندی است که در آن فرد ارزش‌ها، هنجارها، رفتارها و مهارت‌های اجتماعی مناسب را کسب نموده و حس هویت و تعهد نسبت به یک رشته را درونی می‌سازد. این فرایند به صورت رسمی و غیر رسمی در دانشکده‌ها در طول تحصیل صورت می‌گیرد و با اتمام آموزش پرستاری و ورود به محیط کاری ادامه می‌یابد. مطالعه حاضر با هدف بررسی درک دانشجویان پرستاری در خصوص نقش مدرسان و مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای آنها انجام شد.

روش بررسی: در این مطالعه توصیفی - مقطعی تمامی دانشجویان پرستاری (۱۷۵ نفر) در پایان ترم‌های دو، چهار، شش و هشت از دانشگاه علوم پزشکی تبریز در سال ۱۳۹۶ مورد مطالعه قرار گرفتند. برای جمع آوری داده‌ها از پرسشنامه مشتمل بر مشخصات فردی اجتماعی، ویژگی‌های مدرسان و مؤسسه استفاده شد. داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۳ و آمار توصیفی و استنباطی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

یافته‌ها: نتایج نشان داد در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری، نقش مدرسان در حد متوسط به بالا و نقش مؤسسه در حد متوسط به پایین بود. از بین ویژگی‌های مدرسان؛ ویژگی‌های شخصیتی و رفتارهای آموزشی نمره بالاتری به خود اختصاص داد. در این مطالعه دلسوزی، ارتباط حرفه‌ای، آماده کردن دانشجویان برای مسئولیت‌های حرفه‌ای و ارتباط دادن موضوعات به ارزش‌های پرستاری از ویژگی‌های بارز مدرسان در اجتماعی شدن گزارش شد. درک دانشجویان از ویژگی‌های شخصیتی مدرسان با $P=0/023$ ، ماهیت ارتباط با $P=0/002$ و رفتارهای آموزشی $P=0/014$ در ترم‌های مختلف تفاوت معنی‌داری با هم داشت. مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان نقش خوبی نداشته، طوری که، فقط ۱۹ نفر (۱۳/۱٪) رضایت خود را از اجتماعی شدن اعلام نمودند.

نتیجه‌گیری کلی: در این مطالعه درک دانشجویان از نقش مدرسان و مؤسسه در ترم‌های تحصیلی متفاوت بود و مشخص شد مدرسان نقش مؤثرتری نسبت به مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری ایفاء می‌نمایند. توصیه می‌شود نقش مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری بهبود یابد.

کلید واژه‌ها: اجتماعی شدن، حرفه‌ای شدن، پرستار، دانشجویان پرستاری، مؤسسه

تاریخ دریافت: ۹۶/۱۰/۱۹

تاریخ پذیرش: ۹۷/۱/۲۰

۱. دانشیار، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.

۲. استاد، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.

۳. کارشناس ارشد مدیریت پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران.

۴. دانشجوی دکتری پرستاری، دانشکده پرستاری و مامایی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز، تبریز، ایران. (*نویسنده مسئول) شماره تماس:

Email: Dadashzadeha@tbzmed.ac.ir ۰۹۱۴۴۰۹۰۰۱۲

مقدمه

اجتماعی شدن حرفه‌ای فرآیندی است که در طول آن فرد، هویت شخصی خود را به دست آورده و ارزش‌ها، هنجارها، رفتارها و مهارت‌های اجتماعی مناسب را کسب می‌نماید و حس هویت و تعهد نسبت به یک رشته تخصصی را درونی می‌سازد^(۱). اجتماعی شدن حرفه‌ای زمانی تحقق پیدا می‌کند که فرد برای موفقیت در حرفه از دانش و مهارت کافی برخوردار باشد^(۲). در نظام سلامت پرستاران بزرگترین گروه ارائه دهنده خدمات سلامت به شمار می‌آیند و توانمندی حرفه‌ای آنها نقش مهمی در تحقق اهداف نظام سلامت ایفاء می‌کند^(۳). اجتماعی شدن حرفه‌ای پرستاران از ضروریات این حرفه مراقبتی می‌باشد و مطالعات نشان می‌دهد اجتماعی شدن حرفه‌ای پرستاران رابطه مستقیمی با کیفیت خدمات ارائه شده توسط پرستاران دارد^(۴،۵). در یک مطالعه کیفی از ایران، اجتماعی شدن حرفه‌ای مفهوم پیچیده‌ای توصیف شده که از طریق تجربه پرستار در استقلال عملی، پویایی بالینی، شایستگی، حمایت اجتماعی و دلبستگی حرفه‌ای درونی می‌شود^(۶). در مطالعه‌ای دیگر مشخص شد مفهوم اجتماعی شدن حرفه‌ای دارای چهار ویژگی یادگیری، تعامل، تکامل و سازگاری می‌باشد^(۷).

اجتماعی شدن حرفه‌ای در دانشکده‌ها در طول تحصیل صورت می‌گیرد و به عنوان یک فرآیند مادام العمر در طول زندگی حرفه‌ای ادامه می‌یابد و این امر بر روی پایداری سازمان، تعهد، رضایت شغلی، ارتباط مؤثر، توافق با همکاران و علایق آنها تأثیرگذار خواهد بود^(۸،۹). اجتماعی شدن حرفه‌ای، جنبه حیاتی تکامل دانشجویان پرستاری می‌باشد. این فرآیند با ورود افراد به برنامه آموزش پرستاری آغاز می‌شود و با اتمام آموزش پرستاری و ورود به محیط‌های کاری ادامه می‌یابد^(۱۰-۱۲). در مقابل عدم اجتماعی شدن حرفه‌ای در پرستاری منجر به افت کیفیت پرستاری، تداوم عملکردهای ضعیف، ابهام در نقش‌ها و افت ارزش‌های حرفه‌ای خواهد شد^(۱۳،۱۴). برخی مطالعات نشان می‌دهد که اجتماعی نشدن حرفه‌ای

در سطح جهانی در خصوص پرستارانی که به تازگی فارغ التحصیل شده‌اند بیشتر است و جایگاه اجتماعی آنها چندان مطلوب نمی‌باشد و این بدین معنی است که روند اجتماعی شدن در پرستاری به خوبی انجام نمی‌شود و نیازمند بررسی بیشتر می‌باشد^(۱۰،۱۵).

فرآیند اجتماعی شدن حرفه‌ای در دانشجویان پرستاری تحت تأثیر تفاوت موجود بین ارزش‌های آرمانی و واقعیت‌های محیط بالینی می‌باشد. این امر همواره به عنوان یک شوک حقیقی برای دانشجویان رشته پرستاری محسوب می‌شود^(۱۶). این عوامل ممکن است دیدگاه پرستاران خصوصاً پرستاران مبتدی را نسبت به نقش پرستاری تحت تأثیر قرار دهد^(۱۰). آماده نبودن دانشجویان پرستاری برای گذر به نقش حرفه‌ای خود و ورود به محیط بالین، موجب بروز واکنش‌های نامطلوبی می‌شود، بنابراین برنامه‌های آموزشی باید زمینه علمی و مهارتی را مطابق با نیازهای جامعه و حرفه در دانشجویان پرستاری ایجاد نماید^(۱۷). با توجه به اینکه بخشی از شایستگی حرفه‌ای در تعامل با دیگران و روابط کاری مشترک و کار تیمی شکل می‌گیرد، دوران تحصیل باید شرایط اجتماعی شدن دانشجویان را فراهم سازد^(۱۸) و دانشجویان مبتدی باید با دانش، مهارت و رفتارهای خاص فرهنگ پرستاری سازگار شده تا بتوانند هویت و فلسفه شغلی خود را توسعه داده و در حرفه خود اجتماعی شوند^(۱۹).

در حقیقت با توجه به گستردگی جمعیت پرستاران در سیستم سلامت و فعالیت بالینی آنان و ارتباط نزدیک با بیماران، آنها باید دارای مهارت‌های مختلفی باشند. بنابراین مفاهیمی نظیر اجتماعی شدن حرفه‌ای اهمیت ویژه‌ای می‌یابد که باید در دانشجویان مورد توجه قرار گیرد و عوامل مرتب با آن شناسایی و تقویت گردد^(۲۰،۲۱). در مطالعه Rose و همکاران گزارش شد عوامل خارج از دانشکده و تجربیات آموزشی به درونی سازی ارزش‌های حرفه پرستاری و اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری کمک می‌کند^(۲۱). در مطالعه‌ای از ایران بر ضرورت ارتقای سطح اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری و شناسایی

نقاط ضعف و قوت آنها در این زمینه تأکید شده است^(۲۲) و انجام پژوهش‌های پرستاری در رابطه با اجتماعی شدن را توصیه نموده‌اند^(۲۳) نتایج مطالعه کیفی دیگر نشان داد؛ عوامل و شرایط حرفه‌ای متشکل از محیط‌های آموزشی، برنامه‌های درسی و عوامل انسانی به عنوان زمینه و ساختارها بر پدیده‌های اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری مؤثر می‌باشند^(۲۳). در یک مطالعه کمی که توسط Shahim و همکاران انجام گرفت یافته‌ها نشان داد که میانگین نمره اجتماعی شدن حرفه‌ای در ۲۱/۵ درصد در سطح متوسط و در ۷۸/۶ درصد در سطح بالاتر قرار داشتند^(۱۷) و در مطالعه‌ای که در کشور استرالیا صورت گرفت سطح اجتماعی شدن حرفه‌ای ۸۸/۴ درصد از دانشجویان بالاتر از حد متوسط بود^(۲۴).

بیشتر پژوهش‌های انجام شده در ایران و دنیا در خصوص سطح، وضعیت، تبیین و چالش‌های اجتماعی شدن حرفه‌ای در پرستاران انجام شده است^(۲۲،۲۵،۲۶) این مسئله مشخص است که نقش‌های حرفه‌ای در دوران تحصیل فرا گرفته می‌شود^(۲) و اجتماعی شدن حرفه‌ای پیامد فرآیندهای آموزشی و محیط کار است که جنبه حیاتی از تکامل دانشجویان پرستاری دارد^(۷). اینکه دانشجویان پرستاری چه درکی از نقش آموزش و دانشکده در اجتماعی شدن حرفه‌ای دارند در متون چندان به آن پرداخته نشده و دیدگاه دانشجویان کارشناسی پرستاری در مقاطع تحصیلی مختلف در این زمینه در مطالعات روشن نشده است. بنابراین این پژوهش با هدف بررسی درک دانشجویان پرستاری از نقش مدرسان و مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای آنها انجام شد.

روش بررسی

این مطالعه از نوع توصیفی-مقطعی است که در سال ۱۳۹۶ در دانشگاه علوم پزشکی تبریز انجام شد. جامعه پژوهش شامل دانشجویان مقطع کارشناسی پرستاری بود. در این مطالعه نمونه‌گیری به صورت تمام شماری انجام شد و تمامی دانشجویان در پایان ترم‌های دوم، چهارم،

ششم و هشتم پرستاری که تمایل به شرکت در مطالعه داشتند وارد مطالعه شدند. تعداد دانشجویان واجد معیارهای مطالعه ۱۷۵ نفر بود. معیارهای ورود شامل دانشجویانی بودند که در دانشکده پرستاری و مامایی تبریز در مقطع کارشناس پرستاری مشغول به تحصیل بودند و دانشجویانی که از سایر دانشگاه‌ها به صورت مهمان یا انتقالی بودند از مطالعه خارج شدند (۱۷ نفر).

برای بررسی نقش مدرسان و مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری از پرسشنامه Harz و Kessel استفاده شد^(۲۹-۱۹،۲۷) این پرسشنامه در ایران توسط امینایی و همکاران ترجمه و روایی و پایایی شده (پایایی کل ابزار = ۸۵ درصد) و با هدف بررسی درک اعضای هیأت علمی از نقش مدرسان و مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای پرستاران مورد استفاده قرار گرفته بود^(۳۰). در این مطالعه برای تعیین درک دانشجویان از نقش مدرسان و مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای، پرسشنامه امینایی و همکاران مورد بررسی قرار گرفت و بر اساس نیاز، برخی گویه‌های پرسشنامه در راستای درک دانشجویان در اجتماعی شدن حرفه‌ای تغییر و اصلاح شد. به منظور تعیین روایی ابزار از روش‌های روایی محتوا و صوری استفاده شد. برای تعیین اعتبار محتوا، از نظرات ۱۰ نفر از اعضای هیأت علمی و دانشجویان دکترای پرستاری دانشگاه علوم پزشکی تبریز استفاده شد. در این مرحله در بخش فردی-اجتماعی تعدادی از سؤالات اصلاح و یا حذف شد و در بخش اصلی پرسشنامه در برخی از گویه‌ها تغییر و اصلاحات لازم انجام شد و در پرسشنامه اصلاحات جزئی انجام شد. در این پژوهش برای تعیین اعتبار صوری، علاوه بر نظرات متخصصان از نظرات هشت نفر از آزمودنی‌های پژوهش در ترم‌های مختلف نیز استفاده شد و جمله‌ها از نظر ظاهری اصلاح گردید. برای تعیین پایایی ابزار از همسانی درونی (آلفای کرونباخ) استفاده گردید و ضریب آلفای کرونباخ و زیر مقیاس‌های آن تعیین شد که برای کل ابزار

۸۷ درصد و برای زیر گروه‌ها از ۸۳ تا ۹۴ درصد متغیر بود.

پرسشنامه، دارای سه بخش بود. بخش اول، شامل مشخصات فردی اجتماعی و بخش دوم و سوم شامل؛ ویژگی‌های مدرسان و مؤسسه در خصوص اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری بود. بخش ویژگی‌های مدرسان در چهار قسمت؛ ۱- ویژگی‌های شخصی (شش گویه)، ۲- ماهیت ارتباط با دانشجویان (پنج گویه)، ۳- رفتارهای آموزشی (۲۳ گویه) و روش‌های تدریس (۱۰ گویه) تنظیم شد. بخش ویژگی‌های مؤسسه نیز در چهار قسمت؛ ۱- ویژگی‌های برنامه آموزشی مؤسسه (۱۱ گویه)، ۲- عملکرد مؤسسه (۱۰ گویه)، عوامل محیطی (سه سوال با پاسخ باز) و رضایت‌مندی از فعالیت‌ها آموزشی و تجربیات بالینی در اجتماعی شدن (دو گویه) بود. ویژگی‌های مدرسان و مؤسسه پرستاری در اجتماع نمره دهی هر گویه بر اساس طیف لیکرت پنج قسمتی شامل کاملاً مخالفم نمره ۱ تا کاملاً موافقم نمره ۵ می‌باشد. نمره بیشتر در هر یک از بخش‌ها نشان‌دهنده شدت تأثیر ویژگی‌های مدرسان و مؤسسه پرستاری در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری را نشان می‌داد.

با توجه به اینکه طرح توصیفی بوده و مداخله‌ای صورت نگرفته بود طبق نظر و تأیید مسئولین دانشکده و با هماهنگی معاونت محترم آموزشی و پژوهشی، طبق نامه شماره ۱۰۳۷/د/۵ مطالعه در دانشکده پرستاری و مامایی تبریز انجام شد. بر اساس لیست، دانشجویان دارای معیارهای مطالعه مشخص شدند و طبق هماهنگی، با نماینده و اساتید کلاس‌ها، پس از جلب همکاری و بیان اهداف مطالعه به جامعه پژوهش و اخذ رضایت پرسشنامه در اختیار دانشجویان حائز شرایط قرار گرفت. دانشجویانی که مایل به همکاری بودند در کلاس می‌ماندند. بعد از تکمیل پرسشنامه‌ها در فاصله زمانی حدود ۳۰ تا ۴۵ دقیقه‌ای، پرسشنامه‌های تکمیل شده در همان جلسه جمع‌آوری گردید. پرسشنامه‌ها فاقد اطلاعات شناسایی بوده و به شرکت کنندگان اطمینان داده شد که

کلیه اطلاعات آنها محرمانه خواهد ماند. برای تجزیه و تحلیل یافته‌های پژوهشی از نرم افزار آماری SPSS نسخه ۱۳ استفاده گردید. برای بررسی مشخصات فردی اجتماعی و شدت اثر ویژگی‌های مدرسان و مؤسسه در اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری از آمار توصیفی شامل تعداد، درصد، میانگین استفاده شد و برای بررسی ارتباط برخی مشخصات فردی اجتماعی با متغیرهای تحقیق از آزمون آنالیز واریانس (ANOVA) استفاده شد.

یافته‌ها

از ۱۷۵ پرسشنامه توزیع شده ۱۴۵ پرسشنامه (۸۲/۹ درصد) برگشت داده شد. بررسی مشخصات فردی- اجتماعی دانشجویان در مطالعه نشان داد ۵۶/۶ درصد از شرکت کنندگان مؤنث و ۸۷/۶ درصد از آنها مجرد بودند. میانگین سن افراد $22/00 \pm 4/4$ سال بود و به ترتیب ۶۳/۴ درصد و ۲۸/۷ درصد از دانشجویان شرکت کننده بین سنین ۲۲-۱۹ و ۲۳-۲۶ بودند. ۴۰/۷ درصد از دانشجویان ساکن خوابگاه بودند و اکثریت دانشجویان (۷۹/۳ درصد) سابقه کار و هیچگونه فعالیتی در پرستاری و سیستم سلامت نداشتند. بیشترین شرکت کنندگان از ترم هشت پرستاری با ۳۱ درصد بود. فقط ۳/۴ درصد از شرکت کنندگان گزارش کردند که در برنامه آموزشی مرتبط با اجتماعی شدن پرستاری شرکت نموده‌اند.

در این مطالعه درک دانشجویان از ویژگی‌های مدرسان از اجتماعی شدن حرفه‌ای آنها در چهار قسمت مورد بررسی قرار گرفت. بررسی درک دانشجویان از ویژگی‌های شخصیتی مدرسان نشان داد؛ «دلسوزی، علاقه‌مندی و احترام به شخصیت افراد» با $1/42 \pm 4/17$ و «علاقه به بیماران و فعالیت در آموزش به بیمار» با $1/36 \pm 4/15$ دارای بیشترین و «درک از اهمیت جامعه سالم و تمایل به بهبود سیستم بهداشتی درمانی» با $1/59 \pm 3/97$ و «مدرس به عنوان شخص عالم و باهوش در زمینه پرستاری» با $1/39 \pm 4/04$ به عنوان کمترین میانگین رتبه در اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری گزارش شد.

تجربیات حرفه‌ای» با $0/80 \pm 3/26$ بیشترین و «داستان یا مقاله نویسی» با $0/82 \pm 2/15$ و «استفاده از ایفای نقش» با میانگین نمره $0/88 \pm 2/27$ به عنوان کمترین اعمال و روش‌های تدریس در اجتماعی شدن گزارش شد. نتایج نشان داد بیشترین نمره مدرسان در ویژگی‌های ماهیت ارتباطی مربوط به دانشجویان ترم هشت پرستاری و در سایر ابعاد، مربوط به دانشجویان ترم شش پرستاری بود. درک دانشجویان از ویژگی‌های شخصیتی، ماهیت ارتباط و رفتارهای آموزشی مدرسان در ترم‌های مختلف تحصیلی متفاوت بود. آزمون تعقیبی توکی نشان داد در بعد ویژگی‌های شخصیتی مدرسان اختلاف معناداری در بین ترم‌های چهار و شش، در بعد ماهیت ارتباطی مدرسان اختلاف معناداری در بین ترم‌های چهار و هشت، و در بعد رفتارهای آموزشی اختلاف معناداری در بین ترم‌های شش و هشت بود (جدول شماره ۱).

بررسی فراوانی درک دانشجویان از ویژگی‌های ماهیت ارتباط مدرسان نشان داد؛ ۶۰ نفر ($41/4$ درصد) ارتباط را عمدتاً حرفه‌ای با کمی تمایلات شخصی و ۴۹ نفر ($33/8$ درصد) ارتباط را به مقدار مساوی از تمایلات شخصی و حرفه‌ای گزارش نمودند. بررسی درک دانشجویان از رفتارهای آموزشی مدرسان نشان داد؛ «آماده کردن دانشجویان برای مسئولیت‌های حرفه‌ای» با $0/97 \pm 3/56$ ، «انتقال حس احترام و اطمینان به دانشجو» با $0/98 \pm 3/55$ ، بیشترین و «اصلاح با ظرافت اشتباهات دانشجویان» با $0/96 \pm 3/09$ و «مشاق بودن در پذیرش اشتباهات دانشجویان» با میانگین نمره $0/99 \pm 3/10$ کمترین رفتارهای آموزشی مدرسان در برخورد با دانشجویان گزارش شد. بررسی درک دانشجویان از روش‌های تدریس مدرسان نشان داد؛ «استفاده از خاطرات شخصی در رابطه با ارزش پرستاری» با $0/84 \pm 3/31$ و «بحث‌های کلاسی در رابطه با ارزش‌ها، اعتقادات و

جدول شماره ۱: میانگین نمرات درک دانشجویان پرستاری از نقش مدرسان در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری

ویژگی‌های مدرسان	میانگین \pm انحراف معیار / ترم‌های تحصیلی دانشجویان پرستاری				شاخص‌های آماری	df 1=3 df 2=141
	پایان ترم ۲	پایان ترم ۴	پایان ترم ۶	پایان ترم ۸		
۱ ویژگی‌های شخصیتی لیکرت ۱-۶	تعداد ۳۶ نفر ($24/83$)	تعداد ۳۱ نفر ($21/38$)	تعداد ۳۴ نفر ($23/45$)	تعداد ۴۴ نفر ($30/34$)	$F=3/27$ $P=0/02$	
۲ ویژگی‌های ماهیت ارتباطی لیکرت ۱-۵	$2/50 \pm 0/89$	$2/09 \pm 0/87$	$2/45 \pm 0/87$	$2/91 \pm 0/97$	$F=5/29$ $P=0/02$	
۳ رفتارهای آموزشی لیکرت ۱-۵	$3/25 \pm 0/55$	$3/14 \pm 0/72$	$3/56 \pm 0/48$	$3/09 \pm 0/78$	$F=3/66$ $P=0/14$	
۴ اعمال و روش‌های تدریس لیکرت ۱-۵	$2/84 \pm 0/64$	$2/78 \pm 0/68$	$2/88 \pm 0/52$	$2/68 \pm 0/44$	$F=0/96$ $P=0/41$	

به رشته در رابطه با واقعیت‌های حرفه» با میانگین نمره ۱ ± ۱/۷۸، از کمترین عملکردهای مؤسسه در زمینه اجتماعی شدن دانشجویان بوده است. در این مطالعه برخی از عوامل محیطی همانند ماهیت کلاس‌ها، امکانات آموزشی در دانشکده و بیمارستان‌ها، انجام کارهای عملی، محیط دانشکده و مراکز درمانی به عنوان عوامل محیطی تسهیل‌کننده و بازدارنده در اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری اعلام شده است.

نتایج رضایت‌مندی دانشجویان نشان داد؛ فقط ۱۹ نفر (۱۳/۱ درصد) رضایت خود را با انتخاب گزینه‌های موافق و کاملاً موافق از فعالیت‌های اجتماعی شدن حرفه‌ای در پرستاری اعلام نمودند. در این مطالعه اختلاف معناداری بین نمرات میزان رضایت از اجتماعی شدن حرفه‌ای با ترم‌های تحصیلی دیده شد و آزمون Tukey نشان داد این تفاوت در بین ترم‌های دو با ترم چهار و هشت می‌باشد. در این مطالعه تفاوت آماری معناداری بین ترم‌های تحصیلی دانشجویان پرستاری با نمرات برنامه آموزشی و عملکرد مؤسسه دیده نشد (جدول شماره ۲).

در این مطالعه درک دانشجویان از ویژگی‌های مؤسسه از اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری در چهار بعد مورد بررسی قرار گرفت. در بعد ویژگی‌های برنامه آموزشی، ۸۶ نفر (۵۹/۳ درصد) از پاسخ دهندگان اعلام نمودند که «تأکید بر ارزش‌ها و اخلاق و رفتارهای اجتماعی به اندازه دانش و مهارت‌ها» و «وجود واحد مدیریت و رهبری در برنامه درس پرستاری» از بیشترین، و ۳۱ نفر (۲۱/۴ درصد) و ۳۶ نفر (۲۴/۸ درصد) از پاسخ‌دهندگان به ترتیب گزارش کردند که «وجود فرصت‌های کاری با سایر اعضای تیم مراقبتی» و «در نظر گرفتن زمان خاصی برای بحث‌های رو در رو با دانشجویان» از کمترین مواردی هستند که در اجتماعی شدن حرفه‌ای توسط مؤسسه حاضر در نظر گرفته می‌شود. در بعد درک دانشجویان از عملکرد مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای نتایج نشان داد؛ «مشارکت اعضای هیأت علمی با بیمارستان‌ها در دروس بالینی» با ۱/۰۱ ± ۲/۵۵، و «ارزیابی نگرش‌های حرفه‌ای دانشجویان» با ۰/۹۲ ± ۲/۳۷، از بیشترین؛ و «برگزاری آزمون آمادگی دانشجویان قبل از ورود به رشته پرستاری» با ۰/۹۷ ± ۱/۵۱، و «مشاوره با دانشجویان قبل از ورود

جدول شماره ۲: میانگین نمرات درک دانشجویان پرستاری از نقش مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری

شاخص‌های آماری	میانگین کل	میانگین ± انحراف معیار / ترم‌های تحصیلی دانشجویان پرستاری				ویژگی‌های مؤسسه	شماره
		پایان ترم ۸ تحصیلی	پایان ترم ۶ تحصیلی	پایان ترم ۴ تحصیلی	پایان ترم ۲ تحصیلی		
df 1=۳ df 2=۱۴۱		تعداد ۴۴ نفر (۳۰/۳۴٪)	تعداد ۳۴ نفر (۲۳/۴۵٪)	تعداد ۳۱ نفر (۲۱/۳۸٪)	تعداد ۳۶ نفر (۲۴/۸٪)		
F=۰/۳۷ P=۰/۷۷	۰/۴ ± ۰/۲۴	۰/۴۰ ± ۰/۲۷	۰/۳۹ ± ۰/۲۴	۰/۳۷ ± ۰/۲۶	۰/۴۱ ± ۰/۲۰	۱	ویژگی‌های برنامه آموزشی بله / خیر
F=۱/۲۶ P=۰/۲۹	۲/۰۶ ± ۰/۵۶	۲/۱۳ ± ۰/۷۱	۱/۹۶ ± ۰/۷۱	۱/۹۴ ± ۰/۶۲	۲/۱۵ ± ۰/۵۴	۲	عملکرد مؤسسه لیکرت ۱-۵
F=۳/۲۷ P=۰/۰۲۳	۱/۴۵ ± ۰/۹۹	۱/۳۰ ± ۰/۸۸	۱/۳۴ ± ۱/۰۴	۱/۲۵ ± ۰/۹۰	۱/۹۱ ± ۱/۰۹	۳	رضایت‌مندی دانشجویان از فعالیت‌های اجتماعی شدن لیکرت ۱-۵

بحث و نتیجه‌گیری

عوامل متنوع و متعددی در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری نقش دارند. همگونی و سازگاری مناسب بین انتظارات این عوامل، فرآیند اجتماعی شدن را تسهیل می‌نماید. فرآیند اجتماعی شدن حرفه‌ای پرستاران از طریق آموزش در مراکز آموزشی و فعالیت در محیط‌های کاری و حرفه‌ای اتفاق می‌افتد^(۳۱). نتایج در این مطالعه نشان داد میانگین نمره کل در تمامی ابعاد مربوط به ویژگی‌های مدرسان در رابطه با اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری، متوسط به بالا می‌باشد (جدول شماره ۱). طبق نظر دانشجویان ویژگی‌های شخصیتی و رفتارهای آموزشی مدرسان با میانگین نمره بالاتری نسبت به دیگر ویژگی‌ها از جایگاه خاصی برخوردار بود. نمره بالای درک دانشجویان از نقش شخصیتی مدرسان همانند دلسوزی، علاقه مندی، احترام به شخصیت و علاقه به بیماران و ماهیت ارتباط عمدتاً حرفه‌ای، نشان دهنده تطابق ویژگی‌های مدرسان در رابطه با اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری می‌باشد. بر اساس یافته‌های Missersmith، اساتید دانشکده پرستاری از اولین عوامل اجتماعی شدن دانشجویان می‌باشند. دانشجویان از طریق دریافت اطلاعات از اساتید خود؛ با تعهد، مسئولیت‌های حرفه‌ای و چالش‌های موجود در حرفه پرستاری آشنا می‌شوند^(۳۲). Deswardt در پژوهشی که در آفریقای جنوبی انجام شد به این نتیجه رسید که پرستاران و دانشجویان پرستاری هر دو بر اهمیت اجتماعی شدن حرفه‌ای تأکید کرده‌اند و این گروه‌ها اجتماعی شدن حرفه‌ای را وابسته به محیط بالینی مؤسسه آموزشی، فرهنگ و آگاهی فرد از ارزش‌های حرفه پرستاری، ویژگی‌های مدرسان و دانشجویان دانسته‌اند^(۳۳). در مطالعه Wolf مشخص شد رویدادهای خاصی در طی تحصیل می‌تواند در ایجاد تعهد عمیق به پرستاری ارتباط داشته باشد. به عبارتی، اجتماعی شدن در بعد عاطفی، با ایجاد حس پرستار بودن شکل می‌گیرد^(۳۴). در مطالعات دیگر نقش تعامل با افراد دانشکده، تعامل با مربیان در

آموزش عملی و تجارب جدید بالینی از عوامل کلیدی در اجتماعی شدن گزارش شده است^(۳۵،۳۶). با توجه به حیطه‌های آموزش Bloom و اصول آموزش^(۳۷) به نظر می‌رسد در این مطالعه ویژگی‌های مدرسان و ماهیت ارتباط آنها با دانشجویان در راستای اجتماعی شدن و فعالیت‌های حرفه‌ای بوده و مدرسان در تعالی دانشجویان برای رسیدن به اجتماعی شدن حرفه‌ای نقش خود را ایفاء نموده‌اند.

در این تحقیق؛ آماده کردن دانشجویان برای مسئولیت‌های حرفه‌ای، انتقال حس احترام و اطمینان به دانشجو و در دسترس بودن مدرسان، از رفتارهای آموزشی مهم بر اجتماعی شدن گزارش شد. در مطالعه Kessel اکثر مدرسان پرستاری خود را افرادی علاقه‌مند و متعهد توصیف کرده‌اند که در تمام ساعات اداری در خدمت دانشجویان بوده و از نظر Kessel به تمام ویژگی‌های یک الگوی نقش مناسب نیز شباهت داشتند^(۱۹). در مطالعاتی دیگر بر تقویت رفتارهای آموزشی برای تسهیل اجتماعی شدن پرستاران تأکید شده است^(۳۳،۳۸).

در این مطالعه به اثر برخی از روش‌های تدریس همانند استفاده از خاطرات شخصی در رابطه با ارزش پرستاری و بحث‌های کلاسی در رابطه با ارزش‌ها، اعتقادات و تجربیات حرفه‌ای بر اجتماعی شدن پرستاران اشاره شده است. نتایج مطالعه صابری نشان داد مشارکت گروهی و دلبستگی در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان ارشد پرستاری در سطح بالایی قرار دارد^(۳۹) و احساس تعلق در اجتماعی شدن حرفه‌ای نقش اساسی دارد^(۴۰) به نظر می‌رسد در مقایسه با متون نتایج این مطالعه در بعد روش‌های تدریس در راستای اهداف اجتماعی شدن نبوده و می‌توان با برنامه ریزی راهبردی نیروی انسانی و سازمانی روش‌های ایفای نقش و یادگیری مشارکتی را در جهت بهتر رسیدن به اهداف اجتماعی شدن حرفه‌ای پرستاران تقویت نمود.

نتایج این مطالعه گویای آن است که در کل درک دانشجویان از نقش مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای

متوسط به پایین بود (جدول شماره ۲). بر این اساس از دیدگاه دانشجویان، مؤسسه در بعد ویژگی‌های برنامه آموزشی؛ در تأکید بر ارزش اخلاق پرستاری و مشارکت اعضاء هیأت علمی در دروس بالینی عملکرد نسبتاً مطلوبی داشته، و در ایجاد فرصت‌های کاری با تیم مراقبتی، ایجاد بحث‌های رو در رو بین دانشجویان، مشاوره با دانشجویان، و اعلام واقعیت‌های حرفه عملکرد ضعیفی داشته است. رضایت دانشجویان از فعالیت‌های اجتماعی شدن حرفه‌ای در مؤسسه خیلی پایین بود. در این مطالعه نمرات درک از نقش مؤسسه، در ترم دو تحصیلی نسبت به دیگر ترم‌ها کمی بالا بود و سطح رضایت‌مندی بین ترم دو و دیگر ترم‌ها تفاوت معنی‌داری داشت. در مطالعه ما درک از نقش ویژگی‌های مؤسسه در اجتماعی شدن در بین ترم‌های مختلف معنی‌دار نبود و تغییرات نمره‌ها در ترم‌های مختلف تحصیلی، ارتقای درک از اجتماعی شدن حرفه‌ای را در طی فرآیند آموزش و ارتقاء تحصیلی نشان نداد. در این زمینه Shinyashiki نشان داد تفاوت معنی‌دار بین سالهای اول تا چهارم حضور در دانشکده و ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای حرفه‌ای وجود داشت که ارتقای اجتماعی شدن حرفه‌ای را در طی فرآیند آموزشی نشان داد^(۱۱). نتایج مطالعه Seda اختلاف آماری معناداری در میانگین نمرات اجتماعی شدن در سال‌های مختلف تحصیلی را نشان داد و بر برگزاری سمینار درباره حرفه‌ای شدن تأکید نمود^(۹). می‌توان از این نتایج این گونه استنباط کرد که اولاً مؤسسه در اجتماعی شدن پرستاران نقش کمتری ایفاء می‌نماید. ثانیاً، درک متفاوت دانشجویان از نقش مؤسسه و مدرسان و عدم تغییرات مثبت در تأثیر این عوامل بر درک دانشجویان می‌تواند نشان دهنده عدم تدوین برنامه و استراتژی‌های لازم مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری باشد. در این رابطه مطالعات وجود یک سیستم حمایتی به همراه مربی با سابقه، برگزاری تورهای آموزشی پیشنهاد می‌شود^(۴) و سازمان‌ها بایستی

جهت اجتماعی شدن اعضای خود، محیطی آرام و حمایتی خلق کنند که اعضای با سابقه، جهت کمک و حمایت از اعضای تازه وارد و برقراری ارتباط مناسب با ایشان، تشویق شوند^(۱۹).

این مطالعه در دانشکده پرستاری و مامایی دانشگاه علوم پزشکی تبریز و در بین دانشجویان مقطع کارشناس پرستاری انجام شده و قابل تعمیم به دانشکده‌های پرستاری کل کشور و دانشجویان پرستاری سایر مقاطع تحصیلی نیست. بنابراین توصیه می‌شود ضمن انجام مطالعه مشابهه در سطح کشور، مطالعاتی در تمامی مقاطع تحصیلی پرستاری به شکل مقطعی و طولی انجام شود. همچنین پیشنهاد می‌شود عوامل مداخله‌گر و راهکارهای چگونگی ارتقاء نقش مؤسسه نیز مورد مطالعه قرار گیرد. مطالعه حاضر نشان داد که مدرسان نقش بهتری نسبت به مؤسسه در اجتماعی شدن حرفه‌ای دانشجویان پرستاری ایفاء می‌نمایند. توصیه می‌شود برای ارتقاء نقش مؤسسه در اجتماعی شدن دانشجویان پرستاری اقدامات مناسب انجام شود و در طول دوره کارشناسی با برگزاری برنامه آموزشی مناسب و حمایت دانشجویان در مؤسسه (دانشکده و مراکز درمانی) نسبت به اجتماعی شدن حرفه‌ای بهتر دانشجویان پرستاری اقدام شود.

تعارض منافع: هیچ گونه تعارض منافع توسط نویسندگان در این مطالعه بیان نشده است.

تقدیر و تشکر

از مسئولان محترم دانشکده پرستاری و مامایی تبریز و از دانشجویان پرستاری شرکت کننده در مطالعه تشکر می‌شود. این پژوهش بر اساس هماهنگی‌های بعمل آمده با معاونت محترم پژوهشی و آموزشی دانشکده بر طبق نامه شماره ۱۰۳۷۷/۵/د انجام شده است.

فهرست منابع

1. Hovland OJ, Johannessen B. What characterizes Norwegian nursing students' reflective journals during clinical placement in an African country? *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2015;2:47-52.
2. Bisholt BK. The professional socialization of recently graduated nurses—Experiences of an introduction program. *Nurse Educ Today*. 2012;32(3):278-82.
3. Hagbaghery MA, Salsali M, Ahmadi F. [A qualitative study of Iranian nurses' understanding and experiences of professional power]. *Human Resources for Health*. 2004;2(1):9. Persian
4. Black B. *Professional Nursing-E-Book: Concepts & Challenges*: Elsevier Health Sciences; 2016.
5. Price SL. Becoming a nurse: a meta-study of early professional socialization and career choice in nursing. *J Adv Nurs*. 2009;65(1):11-9.
6. Tahmasebi S, Ashk-Torab T, Ebadi A, Alavi-Majd H. [Professional socialization in clinical nurses-A phenomenological study]. *Journal of Clinical Nursing and Midwifery*. 2013;2(3):39-52. Persian
7. Dinmohammadi M, Peyrovi H, Mehrdad N, editors. [Concept analysis of professional socialization in nursing]. *Nurs Forum*; 2013: Wiley Online Library.
8. Huston CJ. *Professional issues in nursing: Challenges and opportunities*: Lippincott Williams & Wilkins; 2013.
9. Seada A, Fathi Sleem W. Professional socialization process and acquisition of professional nursing values among undergraduate nursing students. *Journal of American Science*. 2012;8(4):678-83.
10. Wolf L. *A Study of Socialization of Accelerated BSN Graduates Kent*: Kent State University. 2007.
11. Shinyashiki GT, Mendes IAC, Trevizan MA, Day RA. Professional socialization: students becoming nurses. *Rev Lat Am Enfermagem*. 2006;14(4):601-7.
12. Young ME, Stuenkel DL, Bawel-Brinkley K. Strategies for easing the role transformation of graduate nurses. *J Nurses Prof Dev*. 2008;24(3):105-10.
13. Hathorn DC. *The lived experience of nurses working with student nurses in the acute care clinical environment*. 2006.
14. Nasrabadi AN, Lipson JG, Emami A. [Professional nursing in Iran: an overview of its historical and sociocultural framework]. *J Prof Nurs*. 2004;20(6):396-402. Persian
15. Hoeve Yt, Jansen G, Roodbol P. The nursing profession: public image, self-concept and professional identity. A discussion paper. *J Adv Nurs*. 2014;70(2):295-309.
16. Khademian Z, Sharif F. [Nursing Students'initial Clinical Experiences]. 2012. Persian
17. Shahim A, Lotfi M, Rahmani A. [Professional socialization of nursing graduates of Tabriz University of Medical Sciences]. 2011. Persian
18. Hargie O, Saunders C, Dickson D. *Social skills in interpersonal communication*: Psychology Press; 1994.
19. Kessel C. *An investigation of the perceptions of nursing faculty on the socialization practices of the online baccalaureate nursing student*. Unpublished masters thesis, university of capella. 2006.
20. Rahkar-Farshi M, Jabraeili M, Vahidi M. [Relationship between Emotional Intelligence and Professional Socialization of Nursing Students]. *Strides in Development of Medical Education*. 2015;12(3):496-503. Persian
21. Rose T, Nies MA, Reid J. The internalization of professional nursing values in baccalaureate nursing students. *J Prof Nurs*. 2018;34(1):25-30.
22. Otaghi M, Borji M, Navkhasi S. [The level of professional socialization of nursing students of Ilam University of Medical Sciences in 2016]. *International Journal of Medical Research and Health Sciences*. 2016;5(12):60-4. Persian
23. Dinmohammadi M, Jalali A, Peyrovi H. [Professional And Extra-Professional Factors Affecting Professional Socialization Of Iranian Student Nurses: A Qualitative Study]. *Journal of Urmia Nursing And Midwifery Faculty*. 2015;13(1):64-74. Persian

24. Toit D. A sociological analysis of the extent and influence of professional socialization on the development of a nursing identity among nursing students at two universities in Brisbane, Australia. *J Adv Nurs*. 1995;21(1):164-71.
25. Tahmasbi S, Ashktorab T, Ebadi A. Nursing Socialization Concept And Related Factors: A Systematic Review. 2016. Persian
26. Zamanzadeh V, Valizadeh L, Azimzadeh R, Aminaie N, Yousefzadeh S. [First and fourth-year student's perceptions about importance of nursing care behaviors: socialization toward caring]. *Journal of caring sciences*. 2014;3(2):93. Persian
27. Hargie O, Saunders C, Dickson D. Social skills in interpersonal communication: Psychology Press; 1994.
28. Harz MK. Faculty's perceptions of the professional socialization of baccalaureate nursing students: University of California, Los Angeles; 1993.
29. Schriener JG, Harris I. Professionalism among nurse educators. *J Nurs Educ*. 1984;23(6):252-8.
30. Aminaie N. [Understanding the Nursing educators from its role and institution in becoming professional socialization nursing student]. Unpublished masters thesis School of Nursing and Midwifery, Tabriz University of Medical Sciences 2009: 43-80. Persian
31. Parandeh A, Khaghanizade M, Mohammadi E, Nouri JM. [Factors influencing development of professional values among nursing students and instructors: a systematic review]. *Global journal of health science*. 2015;7(2):284. Persian
32. Messersmith AS. Becoming a nurse: The role of communication in professional socialization: University of Kansas; 2008.
33. de Swardt HCR, van Rensburg GH, Oosthuizen M. Supporting students in professional socialisation: guidelines for professional nurses and educators. *International Journal of Africa Nursing Sciences*. 2017;6:1-7.
34. Wolf ZR, Hoerst B. Professional commitment in RN-BSN and basic BSN students: program evaluation. *Nurse Educ*. 2007;32(2):61-5.
35. Day RA, Field PA, Campbell IE, Reutter L. Students' evolving beliefs about nursing: From entry to graduation in a four-year baccalaureate programme. *Nurse Educ Today*. 2005;25(8):636-43.
36. Melrose S, Miller J, Gordon K, Janzen KJ. Becoming socialized into a new professional role: LPN to BN student nurses' experiences with legitimation. *Nurs Res Pract*. 2012;2012.
37. Bloom BS. The 2 sigma problem: The search for methods of group instruction as effective as one-to-one tutoring. *Educational researcher*. 1984;13(6):4-16.
38. Nesler MS, Hanner MB, Melburg V, McGowan S. Professional socialization of baccalaureate nursing students: can students in distance nursing programs become socialized? *J Nurs Educ*. 2001;40(7):293-302.
39. Sabery M, Ashktorab T, Heydarikhayat N. [Evaluation of the level of professional socialization of postgraduate nursing students]. *Advances in Nursing & Midwifery*. 2017;26(93):1-10. Persian
40. Zarshenas L, Sharif F, Molazem Z, Khayyer M, Zare N, Ebadi A. [Professional socialization in nursing: A qualitative content analysis]. *Iran J Nurs Midwifery Res*. 2014;19(4):432. Persian
41. Billings DM, Halstead JA. Teaching in Nursing-E-Book: A Guide for Faculty: Elsevier Health Sciences; 2015.

Nursing Students' Perceptions on the Role of Instructors and Institute in Their Professional Socialization

Valizadeh L. PhD¹

Zamanzadeh V. PhD²

Elmi S. MS³

*Dadashzadeh A PhD Cand⁴

Abstract

Background & Aim: Professional socialization is a process in which a person acquires the values, norms, behaviors, and social skills, and internalizes the sense of identity and commitment to a discipline. This process takes place officially and unofficially at faculties during the study period and continues toward the completion of nursing education and entering the work environment. Therefore, this study was conducted to investigate nursing students' perceptions on the role of instructors and institute in their professional socialization.

Materials & Methods: In this descriptive cross-sectional study, all nursing students (n=175) were studied at the end of the 2, 4, 6, and 8 semesters in Tabriz University of Medical Sciences, 2017. A questionnaire was used to collect data on demographic characteristics, instructors characteristics, and institute characteristics. Data analysis was carried out using SPSS (V. 13) and descriptive – inferential statistics.

Results: The results showed that in the professional socialization of nursing students, the role of instructors was moderate to high and the role of the institute was moderate to low. Among the characteristics of the instructors, the personality traits and educational behaviors had a higher mean score. In this study, compassion, professional communication, preparation of the students for professional responsibilities, and the making a connection between the subjects and nursing values were reported as significant features of instructors in socialization. Students' perceptions on personality traits (P = 0.023), the nature of the relationship (P =0.002 and educational behaviors (P =0.014) differed significantly in different semesters. The institute did not play a significant role in the professional socialization of students so that only 19 individuals (13.1%) were satisfied with socialization.

Conclusion: In this study, students' perceptions of the role of instructors and institutes were varied in different semesters, and it was found that instructors, in comparison to the institution, played a better role in the professional socialization of nursing students. It is recommended that the role of the institution should be improved in the process of professional socialization of nursing students.

Key Words: Socialization, Professionalism, Nurse, Nursing Students, Institute

Received: 9 Jan 2018

Accepted: 9 Apr 2018

¹ PhD., Professor, School of Nursing & Midwifery, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.

² PhD., Professor, School of Nursing & Midwifery, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.

³ MS in Nursing Management, School of Nursing & Midwifery, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.

⁴ PhD Candidate in Nursing, School of Nursing & Midwifery, Tabriz University of Medical Sciences, Tabriz, Iran.
(*Corresponding Author) Tel:09144090012 Email: Dadashzadeha@tbzmed.ac.ir